

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:  
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam  
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius  
notitiam, informatio**

**Creide, Hartmann**

**Francofurti ad Moenum, 1682**

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

simam nobis peperit, universalia sunt, ut omnes homines iis per fidem potiri possint. Est enim Servator omnium hominum, maximè verò fidelium, 1. Tim. 4. 10.

Nos absque longiori præloquio ad ipsum Evangelium nos accingemus, meditaturi ex eodem :

I. Ἀγγελωλογίαν sive notitiam nostri.

II. Χριστολογίαν, sive notitiam Christi.

J. J.

### Exegesis.

Quemadmodum malus Angelus ad Evam in paradysum venit, eique attulit *verbum mortis*, quo illa & omnes ejus posteræ, temporali & æternæ morti immerfi sunt, Gen. 3. v. 1. Ita hodie bonum Angelum, sanctam Mariam virginem accessisse, eique *verbum vitæ* attulisse, audimus, quo lapsus genus humanum restitutum, & vita, & incorruptio illuminavit, 2. Tim. 1. 10. In mense enim sexto missus est angelus Gabriel à Deo in civitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, &c.

Ἀγγελωλογίαν sive notitiam nostri hinc discere possumus, quando intuemur :

I. *Angelicam salutationem.* Angelus enim ad B. Virginem ingressus, salutavit eam dicens: χαίρε κεχαρισμένη, ave Gratiosa, Dominus tecum. Hoc non active intelligendum est, ut Pontificii exponunt, quasi Maria gratiâ redundaret, ut etiam aliis hinc largiri possit: sed *passivè*, & idem est, ac, *gratiam indepta, gratificata*, sicut ipse angelus deinceps exponit, ajens: Invenisti gratiam apud Deum. Maria enim non expiavit nos apud Deum, nec ejus gratiam peperit: sed hoc solius Christi opus est, qui propterea describitur, quod

fit plenus gratia & veritate, de cujus plenitudine oporteat nos accipere gratiam pro gratiâ, Joh. 1. v. 16. Aliàs naturâ filii iræ sumus, Eph. 2. v. 3. nec regnum Dei hæreditare possumus, Joh. 3. v. 5.

Hic probes velim te, utrum *Angelicam salutationem rectè observaveris, aut cum Pontificiis eadem abusus, aut absum Pontificium, pro tanto peccato reputaveris, quantum revera est?*

Inter nos Lutheranos, non facilè occurrent, qui *Angelicam salutationem* precatationem esse censeant; sed non dubito, quin sint, qui parum referre putant, si juxta *Orationem Dominicam & AVE MARIA* precentur. Verùm hoc ipso homines à Christo ad B. Mariam ablegantur, quasi nos redemerit, & gratiam Dei restituerit, sicuti Monachi, quò simplicioribus eò facilius imponerent, Apostolos ipsos ita orasse, confinxerunt.

Pontifex Johannes XXII. hujus nominis, circa A. C. 1325. ordinavit ut manè & vesperè ter campanæ pulsarentur, & ad unumquemque pulsus tria Ave Maria dicerentur, iisque, qui id studiosè observarent, pro quolibet die viginti dierum indulgentias promisit. Pertinent huc *Marialia, Rosaria, Psalterium Mariæ, & alia plura superstitiosa*, quibus Mariam cultu planè idololatriæ venerantur.

Verùm, ut verbo quod res est, dicamus: *Fœdus abusus est.* E salutatione namque precatationem conficere satagunt, idque nimis absurdè. *Oratio locutio est ad Deum*, ait Augustinus, quâ nimirum aliquid à Deo petimus, vel ei gratias agimus. Neutrū *Angelicæ huic salutationi applicari potest, aliàs sequeretur, quod Angelus ipse Mariam adorasset, quod absonum est.*

Præ-

Præterea neminem, nisi unum & solum Deum adorandum esse novimus. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies, Deuter. 6. v. 13. Matth. 4. v. 10. Unde & Christus discipulos non ave Maria, sed Pater noster, qui es in caelis, orare iussit. B. Maria enim, neque omnipotens, neque omniscia, neque omnipræfens est, nec melius novit nos, quam Abraham Judæos; Esa. 64. v. 16. In veteri Ecclesia doctrina hæc planè incognita fuit. Epiphanius, qui circa Annum Christi 370. vixit, expressè ita scribit: *Sit in honore Maria; Pater, Filius, & Spiritus sanctus adoretur, Mariam nemo adoret.* Hoc scripturæ consentaneum est. Unus enim est Deus, unus etiam mediator Dei & hominum, 1. Tim. 1. v. 5. Ad eam ergo cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, Hebr. 4. v. ult. Qui verò alium insequuntur, multiplicant molestos labores suos, Psal. 16. v. 4.

Hoc verò ab Angelo discere debemus, ut & ipsi invicem officiosi salutationibus simus, proximo nostro salutem, pacem & benedictionem divinam apprecantes: hoc enim fructu suo non caret. Desiderium enim justorum profectò bonum est, Prov. 11. v. 23. ejusmodi benignitas est fructus, Gal. 5. v. 22. Ubi verò deest, spiritus quoque sanctus non habitat, Rom. 8. v. 14.

II. *Christi incarnationem.* Ideo enim Deus Angelum Gabriel, mittit ad B. Virginem, ut eidem annunciet, quod spiritus sanctus superventurus sit in eam, & virtus Altissimi obumbratura eam, quò concipere in utero, & sanctissimum parere possit. Hoc magnum pietatis mysterium est, rationi nostræ minus obvium, 1. Tim. 3. v. ult. Hinc Chrysostomus: *Claude oculos*

*rationis, & noli intelligere, ut credas, sed crede ut intelligas* Angelus explicat & per superventionem, & per obumbrationem; ubi notandum, quod Christus de visibili Spiritus sancti effusione loquens, ad eundem ferè modum loquatur, dicens: Accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, Actor. 1. v. 8. Sic de nube dicitur, quod operuerit tabernaculum testimonii, ubi Septuaginta Interpretes eodem hoc vocabulo utuntur, quo Angelus hîc utitur, Exod. 40. v. 34. Fortassis ita intelligendum est, ut de Spiritu Domini dicitur, quod in principio Creationis, aquis incubuerit, easque fecundaverit, ut pisces & volucres illæ proferrent, Genes. 1. v. 2. Sed est & manet mysterium, cujus scientia mirabilior & sublimior est, quam ut valeamus eam comprehendere, Psal. 139. vers. 14.

*Hic perquires velim te, mi Christiane! utrum stupendum hoc gratiæ divina opus animo studiosè meditatus fueris, & Deo tuo gratias debitas egeris?*

Olim in Ecclesiâ singulis Dominicis, Symbolum Nicenum cantatum est, & ubi ad illa verba pervenerunt: *Et homo factus est*, quilibet in genua procidit. Hic mos laudabilis meritò adhuc hodie observari deberet, ut B. Lutherus censet.

Deus adeò appropinquavit nobis, ut carnem & sanguinem nostrum induerit, id de nulla creatura dici potest, ne angelis quidem, Hebr. 2. v. 16.

Non est alia natio tam grandis, quæ habeat ita Deos appropinquantes sibi, sicut Dominus Deus noster adest, cunctis obsecrationibus nostris, ait Moses, Deut. 4. 7. Id nos Christiani potiori jure prædicare possumus;

mus: Verbum enim caro factum est, & habitavit in nobis. Joh. 1, 14.

Sol, & Luna non æquæ nobis appropinquant, ac Deus appropinquavit nobis, dum carnem & sanguinem nostram induit: hoc ipso enim conceptio nostra peccaminosa purificata est, ut salutem nostram non obsit, quamvis in peccatis concipiamur & nascamur, nulla enim condemnatio in eis est, qui in Christo Jesu sunt, Rom. 8, v. 1.

Habemus igitur ejusmodi Goelem, qui frater & consanguineus noster factus est, & cum Bernhardo dicere possumus: *Quomodo me deseret, qui est caro de carne mea.* Et cum Jobo: Scio, quod redemptor meus vivit, Job. 19, v. 25, 27.

Sicut enim Elifæus Sunamitidis filium defunctum resuscitaturus, incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus: & expandit se super eum, & calefacta est caro pueri, 2. Reg. 2, 3, 4. Ita multo magis æternus Dei filius, postquam humanam carnem & sanguinem assumpsit, vi assumptorum membrorum manuum, oculorum, oris &c. omnes pios Christianos, & corporis & animæ, vere novissimi diei ingruente, in vitam revocabit, & reducet, non in corporibus ejusmodi, infirmitati & morbis obnoxiiis: sed in clarificatione, ut luceant sicut Sol in regno patris, Match. 13, v. 43. Hinc Eccl. fia:

Hæc vestra gloriatio,

Quod copulati cum Deo,

In carne vestra apparuit,

Æternitas quem protulit.

Peccata, mors quid inferet?

Verus Deus vobis favet,

Ringat Satan cum tartaro,

Immanuel factus caro.

Vos nequit ille linquere,

Ei modo confidite,

Vos multa cingent agmina

Vobis erunt haud noxia.

Trophæa tandem pangite,

Genus Dei persistite,

Hinc gestientes gaudio,

Cantate gratias Deo.

Des solt ihr billich frölich seyn /  
 Daß Gott mit euch ist worden ein /  
 Crist geborn eur Fleisch und Blut /  
 Eur Bruder ist das ewig Gut.  
 Was kan euch thun die Sünd und Tod /  
 Ihr habt mit euch den wahren Gott:  
 Laßt zörnen Teufel und die Höll /  
 Gottes Sohn ist worden eur Gesell.  
 Er will und kan euch lassen nicht /  
 Seht nur auf ihn eur Zuversicht /  
 Es mögen euch viel sechten an /  
 Trost sey dem / ders nicht lassen kan.  
 Zu lezt müßt ihr doch haben recht /  
 Ihr seyd nun worden Gottes Geschlecht /  
 Des dancket Gott in Ewigkeit /  
 Gedultig frölich / allzeit.

III. *Mariæ accommodationem.* Ecce, ait ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Principio ipsi mirabile videbatur, cum Angelus diceret, quod conceptura sit in utero, erat enim virgo, propterea interrogat: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco. Non autem querit dubitando sicut Nicodemus ait: Quomodo homopotest renasci, cum sit senex? Joh. 3, 9. Multo minus angelum interrogat illudendo, ut Sara, cum ipsi filius promitteretur, Gen. 18, 12.

Qqqq. ite Sed

Sed melius sibi rem explicari volebat, hinc Ambrosius: *Non de facto dubitavit, sed de modo quaesivit.* Ideoque auditâ explicatione angeli, promptè voluntati divinæ se subjicit. Ipse enim ad omnipotentiam Dei eam revocat, dicens: Non est impossibile apud Deum, ullum verbum, q. d. Ille promisit, quod Messias de virgine nascendus sit, Ef. 7. v. 18. id & opere ipso explebit, quamvis coram oculis hominum impossibile videatur, habet enim manum nunquam abbreviatam, Esa. 50. v. 2. & potest omnia facere superabundanter, quàm petimus aut intelligimus, Eph. 3. v. ult.

Hæc concio adeo arridet Mariæ, ut voluntati Dei se subjiciens dicat: Ecce ancilla Domini, *quod non assequor, veneror, ut Augustinus explicat.*

*Hic proba te, mi Christiane! utrum & ipse ad exemplum Mariæ, voluntati Dei te semper prompto obsequio subjeceris?*

Hoc fieri à nobis debet:

1. *In fidei articulis*, ut ne curiosè ritemur, si clarum Dei verbum habeamus, sed in captivitatē redigamus omnem intellectum, in obsequium Christi, 2. Cor. 10. v. 5. dicentes cum Ezechiel: Tu nosti modum Domini, Ezech. 37. v. 3. *Maneamus*, inquit Lutherus, *Discipuli, ut relinquamus Magisterium Spiritus sancto.* Quod jam non capimus, sciemus postea, Joh. 13. v. 7. nempe in vita æterna, ubi omnes à Deo docebitur, Esa. 54. v. 13. & revelatâ facie gloriam Domini, tanquam in speculo recipiemus, 2. Cor. 3. v. 18. Interea simpliciter credere est optimè credere, Joh. 10. v. 29.

2. *In vita periculis.* Bona enim & mala, vita & mors, paupertas & divitiæ à Deo sunt, Syr. 11. v. 14. Ideò calamitatibus quoq; pressi, cum Mariæ dicamus: Fiat mihi se-

cundum verbum tuum. Non enim ad interitum, sed ad vitæ emendationem castigat nos Deus. Dum judicamur, à Domino corripimur, 1. Cor. 11. v. 32. Ideò communicantes Christi passionibus gaudeamus, 1. Petr. 4. v. 13. dicentes cum Jobo: Si bona suscepimus &c. Job. 2. v. 10. Quinimò si hora mortis ingruit, ut mundum relinquere, & carissimis quibusq; valedicere cogamur: itidem dicere debemus: Fiat mihi secundum verbum tuum.

Membrum tuo sum corpore,  
Sustentor hoc honore,  
Nos non valet se jungere,  
Horrenda mors dolore:  
Si mors rapit, rapit tibi,  
Est vita parta nam mihi,  
Perpe tuo cruore.

Tu morte suscitatus es,  
Nec hæc ego tenebor:  
Tuus salus adscensus est  
Morti per hanc medebor:  
Ubi manens huc ivero,  
Semperq; tecum vixero,  
Hæc lætus exiebor.

Ich bin ein Glied an deinem Leib/  
Deß tröst ich mich von Herzen/  
Von dir ich ungescheiden bleib/  
In Todes Roth und Schmerzen:  
Wenn ich gleich sterb so sterb ich dir/  
Ein ewigs Leben hastu mir  
Mit deinem Tod erworben.  
Weil tu vom Tod erstanden bist/  
Werd ich im Grab nicht bleiben/  
Mein höchster Trost dein Aufrath ist/  
Todsurcht kanstu vertreiben:  
Dann wo du bist da kom ich hin/  
Daß ich stets bey dir leb und bin/  
Drum fahr ich hin mit Freuden.